

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Helyben háshoz hordva: Vidékre postán szállítva.
 Egész évre . . . 36 korona Egész évre 40 korona
 Negyedévre . . . 9 korona Negyedévre 10 korona
 Egyes szám ára 16 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.

A szerkesztőség kéziratok után: "Előfizetések és hirdetések" szavadsára nem állalkozik. Kiadóhivatalhoz intézendők.

A CSEHEK MAGYARORSZÁG ELLEN.

Budapest, október 2. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A képviselőház mai ülésén botránys jelenetek között, amely tetlegességé is fajult, Stanek cseh képviselő, a cseh szövetség elnöke, még a tőle megszokott szemérmetlen támadásokat is meghaladó durva kirohanást intézett a központi hatalmak, a németiség és magyarság, valamint Magyarország területi sértetlensége ellen.

Stanek beszédében kijelentette, hogy Franciaországot, Párist és Calais-t a cseh csapatok mentették meg a német rablástól, azok a csehek, akik önként egyetlen csepp vért sem ontottak a központi hatalmakért. Magyarországról szólva azt mondta, hogy a szentesített magyar választójogi törvény a magyar állam hattyudala. A csehek a három szláv állam frontját akarják Danzigtól Prágán át az Adriáig, de a legminimálisabb program a cseh-tót állam megalakítása, melybe a magyarországi tót vármegyéknek is bele kell tartozni.

Stanek beszéde alatt Teufel német képviselő közbekiáltott: — Gazemberek, bitang árulók! Erre nagy vihar tört ki, miközben Teufelt tettleg is inzultálták.

Árulás történt a bolgár fronton.

Mindjárt az első hírek után sejthető volt, hogy a bolgár fronton valami gyanús dolog történt. Elvégre kész lehetetlenség, hogy az angol, francia és szerb csapatok a velük szemben álló és számbeli fölényben lévő, eddig harcedzettnek ismert bolgár hadsereget egy nap alatt úgy szétrobbantsa, mint a tekepályán a golyó a felállított bábkukat.

Antimilitarista izgatók fészkeltek be magukat a bolgár seregbe. Nálunk is tudták, hogy a bolgár seregben az volt a jelszó, hogy szeptemberen túl nem harcolnak. Ha ezt nálunk beszéltek, akkor tudhatta a bolgár kormány is és ha még sem tett ellene semmit, akkor a katonai katasztrófában való részessége kétségtelen. Nem a bolgár kormány békeajánlata volt tehát a katonai katasztrófa következménye, hanem ellenkezőleg, a kormány előzetes magatartásából folyt önként a katonai összeomlás.

Hogy az antimilitarista akció nem csak csufos katasztrófát, hanem nemzeti tekintetben is lealázó és kimondhatatlanul káros következményeket fog Bulgáriára zúdítani, az már most látható.

Bulgária nemzeti egységéért fogott fegyvert; ezt a nemzeti egységet elhegedülték antimilitaristái. Bulgária megszűnt tényező lenni a háboruban és a béketárgyalásoknál, legfeljebb annyiban fog még szóba kerülni, hogy mennyit igényelnek területéből a szerbek, a görögök, sőt talán mások is.

Egy bizonyos: a bolgár árulás kellemetlen, de a végső diadalt így sem jogják ellenségeink kicsikarni!

Zsekov bolgár fővezér nyilatkozata

Zsekov bolgár fővezér Bécsben betegesen fekszik; állapotában a javulás egyre tart, úgy, hogy legközelebb már elhagyhatja a Lów szanatóriumot és az Imperial szállóban levő lakosztályába költözhet.

Tegnap délután Zsekov tábornok a következő nyilatkozatot tette:

— Közelebbi autentikus híreim nincsenek az eseményekről. Annyi azonban tény, hogy Malinov elhamarkodott lépése nem találkozik a nép többségének helyeslésével, ellenkezőleg erős ellenáramlatok nyilvánulnak meg Malinov végzetes politikájával szemben. Különös figyelmet érdemel, hogy nagyszámúban vannak magasrangu tiszték, akik a fegyverszünetnek e lesújtó feltételek mellett való elfogadását ellenzik.

— Amikor én Bulgáriából elutaztam, azaz a benyomással hagytam el hazámat, hogy a bolgár hadsereg intakt és szilárdan ki fog tartani helyén. Épp most volt nálam Tantilov ezredes, aki a legnagyobb örömmel közölte velem, hogy a magyar, német és osztrák csapatok gyors tempóban masiroznak dél felé. Bármiképpen alakuljanak is a dolgok, annyi bizonyos, hogy a háború már nem tarthat sokáig.

— Bizonyosnak tartom, hogy a béke elérkezik, de csakis a kölcsönös megegyezésen alapuló tisztességes béke lehetséges.

Macedónia a görögöké és szerbeké.

Genf, október 1.

A Journal de Genève jelentése szerint a Bulgária által elfogadott feltételek között vannak a következők: Nis és Drinápoly között valamennyi közlekedési eszközt átadnak a szövetségeseknek. Macedónia szer-

beklakta részét a szerbek, a görög vidéket a görögök szállják meg. Német támadás esetén a bolgárok kötelesek területüket megvédeni.

A németek keleti összeköttetése megsemmisült.

Rotterdam, október 1.

Bonar Law miniszter ma beszédet mondott a balkáni eseményekről.

— Bulgáriával aláírtuk a fegyverszüneti megegyezést — mondotta a miniszter — és ennek értelmében az ellenségeskedések tegnap déli 12 órakor véget értek. A szerződés szerint a bolgár vasutak felügyelete és ellenőrzése a szövetségesek hatalmába megy át, ami azt jelenti, hogy a németek keleti összeköttetése és a német keleti világbirodalom terve megsemmisült.

A bolgár király kétszínű szerepe.

Miután ismeretessé vált, hogy a bolgár kormány milyen feltételek mellett kötötte meg a fegyverszünetet, bécsi diplomáciai helyen sem kételkednek már abban, hogy Bulgária a központi hatalmak szövetségéből kiválik és a központi hatalmak részére elvesztettnek tekinthető.

A bolgár különbéke megkötésének lehetősége felveti azt a kérdést is, hogy milyen visszahatással lehet ez a mindenestre szomorú tény Törökországra nézve. Ebben a tekintetben megállapítják bécsi diplomáciai helyen, hogy Törökország továbbra is kitart oldalunkon.

Hogy Bulgáriára többet nem számíthatunk, visszatükröződik a külügyminisztérium organumának, a Fremdenblattnak vezércikében is, a mely nem mulasztja el egyszerűen a legsúlyosabb szemreulányásokkal illetni Malinovot, sőt még a bolgár királyt is.

A lap többi között ezeket írja:

— Az a dokumentum, amit Szalonikiben aláírtak a leggyalázatosabb meghódolást tar-

talmazó okmány, ami eddig egyáltalában előfordult. Hogy Malinovot milyen okok indították arra, hogy népét kiszolgáltassa, nem akarjuk most teszegetni, de annival csodálatosabb ez a cselekedet, mert még nem régen azok a bolgár államférfiak, akik ezt a gyalázatos tettet helyeslik, magasan szárnyaló szavakban dicsőítették a bolgár nemzet legyőzhetetlenségét, hangsúlyozták Bulgária jogát Macedónia és Dobrudzsa oirtoklására.

De le kell szegeznünk azt a tényt is, hogy a legmagasabb bolgár hely a szövetségi hűségéről biztosított ugyanabban az időben, midőn Bulgária elszakadása megtörtént és midőn az országnak az entente igájába való meghódolását paragrafusokba szedték.

Antimilitarista mozgalom a bolgár hadseregben.

A Deutsch Böhmische Korrespondenz megbízható szófiai forrásból szeptember hó 28-án keltezett levelet közöl, amely a következőket mondja:

A bolgár centrum és jobbszárny között, amelyhez a Pflanzer-Baltin hadsereg csatlakozott, állott a második és harmadik bolgár hadosztály. Ez a két hadosztály volt az összeseküvés fészke. A dolog nem volt titok. Minden gyerek tudta, hogy a hadsereg körében ez volt a jelszó: Három esztendeje harcolunk. A mozgósítás évfordulóján leteszük a legyvert!

Mindenki láthatta a katonavonatokon a felirásokat: *Figyelem, közeledik szeptember 16-ika.* (A bolgár mozgósítás évfordulója.) A propagandát az ellenség szította és sajnos, nem lehet mondani, hogy a bolgár kormány részéről erélyesen szembeszálltak volna vele.

A második hadosztály részéről azután átkialtással értesítették az ellenséget, hogy a hadosztály megadja magát. Ezt a pillanatot várta az ellenség az offenzíva megkezdésére. Tartalékok nem voltak, úgy hogy a bolgár front az első rohamra darabokra tört. Gradsko a bolgár hadsereg központi raktárával az ellenség kezére jutott, a Morava völgy ott felhalmozott idej termésével együtt.

A bolgár front az inség miatt omlott össze.

Sajtóhadiszállás, október 2.

Politikai okokon kívül Bulgária vigasztalan anyagi helyzete is nagy mértékben hozzájárult az ország vezetőinek meglepő elhatározásához. A termés ezidén nagyon rossz volt és azonkívül is oly nagy a hadsereg hiánya mindennemű felszerelésben hogy a legutóbbi évfojyamból való ujoncokat egyenruhák hiánya miatt haza kellett küldeni. A küszöbön álló téli hadjáratra a hadsereg teljesen készületlen volt.

Ez az inség idézte elő a bolgár hadsereg feloszlását. Bár a 150.000 főnyi szaloniki hadsereggel szemben a bolgár haderő 25000 emberrel főlényben volt, stratégiailag nem elég ügyesen volt elhelyezve. Mert míg a kipróbált ó-bolgár ezredek a tulajdonképeni bolgár föld határát védték, a hódított területek védelme az ujonnan elfoglalt részekből sorozott csapatokra volt bízva, — vagyis macedónokra, törökökre és albánokra. Éppen ez utóbbiakkal szemben támadtak a francia, szerb, angol és görög csapatok, még pedig olyan sikerrel, amely talán az entente-ot is meglepte.

Szófiában tüntettek a háboru és a dinasztia ellen.

Genf, október 2.

A francia lapok jelentik: Szófiában háboru és dinasztiaellenes demonstrációk voltak. Több vidéki városban is volt ilyen demonstráció.

Kimondották a járványt Nagyváradra.

A közegészségügyi bizottság ülése.

Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottsága tegnap délután tartott ülésében dr Mayer László főorvos részletes jelentést tett a Nagyváradon fellépett spanyol nátha megbetegedésekről s tekintettel, hogy ezidő szerint legalább kétezer megbetegedés van s már több halálozást okozott az influenza, a szakbizottság a járványt kimondotta s járványbizottsággá alakult.

Dr Grosz Menyhért elnökle alatt Rimler Károly, dr Mayer László, Halász Gyula, Materny Imre, Stark Gyula, Gerő Armin, Kőszeghy József, dr Ertler Mór, dr Barna Armin és dr Soós István jegyző voltak jelen.

Dr Mayer László főorvos előterjesztette javaslatát, hogy a fertőző betegségekről szóló szabályrendeletet módosítsák és pedig akként, hogy a hastífusz, fejtífusz, vérhas és nyílt fertőző gümőkór is a kötelező bejelentés kötelezettsége alá vonassanak. Kapcsolatosan kifejti, hogy ha ezen kötelező bejelentést a miniszter jóváhagyja, a város a járványkórház területén külön pavillont építsen a dologképtelen tudóbajosok részére, 30 ágygyal.

Kőszeghy József helyesli a bejelentés kötelezővé iételét, de előbb tudni kell, hogy hány beteg elhelyezéséről szükséges gondoskodni, mert azután lehet az elhelyezésre szolgáló helyiségről gondoskodni, ha a cél megvalósítása és kivételősége biztosítva van.

Rimler Károly szerint a kezdés nincs kellőleg előkészítve ebben a nagy kérdésben, amely a várost óriási teherrel sújtaná. Most ne döntsenek a kérdésben.

Dr Mayer László felvilágosításul megjegyzi, hogy Nagyváradon évenként 140—200 egyén hal meg tuberkulózisban; a súlyos tuberkulózis betegeknek csak egy részét lehetne elkülöníteni. A tudószanatoriumban, kórházban és az általa tervezett pavillonban közel 100 beteg elhelyezhető lenne, ez elég. Igaz, hogy a kötelező bejelentés még Európában sehol nincs behozva, de miért ne lehetne e tekintetben Nagyvárad az első. Teljesen kidolgozza a szabályrendeletet s a tanács elé terjeszti.

Elnök kijelenti, hogy Nagyváradon közel 1200 tuberkulózis beteg van. Ma még nem mondjuk ki a tuberkulózis betegekre a kötelező bejelentést.

A szakbizottság felkéri a főorvost, hogy a javaslatát írásban készítse el s terjessze be a tanácshoz.

Az influenza járvány.

Dr Mayer László főorvos ezután a fertőző betegségek állásáról tett jelentést, a

mely szerint a fertőző betegségek csak szórányosan fordulnak elő.

Az influenza, vagy spanyol-nátha szeptember második felében lépett fel Nagyváradon járványosan s több ezer megbetegedést okozott. Biharmegyéből, Szatmármegyéből s Budapestről hurcolták be az intézetekbe s innen indult ki a járvány. Mivel sok beteg nem ment orvoshoz, még megközelítőleg sem tudhatjuk, hány beteg van a városban. Az összes tápintézetekben sok a beteg. A megbetegedés az iskolák megnyitásával szaporodott.

Halálesetek is fordultak elő. Előterjesztésére a polgármester az iskolákat bezáratta 15 napra. Remélhető, hogy ez idő alatt csökken a járvány s az iskolák megnyithatók lesznek. Egyénileg lehet ellene védekezni, ha azoktól a helyektől, a hol tömegesen jelennek meg, távol tartják magukat. Majd minden családban van beteg s ezért más intézkedést nem tehetünk. Indítványozza, hogy mondják ki, miszerint Nagyváradon influenza járvány van s a közegészségügyi bizottság alakuljon át járványbizottsággá.

Az indítványt elfogadták s ezzel az ülés véget ért.

Sajtóper.

Boros Jenő fellebbezett ügyének tárgyalása után a Nagyvárad Friss Ujság megírta, hogy „Rákos Vilmos kitalálta, hogy Boros Jenő felment Budapestre az ólom árát meg tudni, azután tőle az ólomot kölcsönkérte.”

Ezért Rákos Vilmos sajtóper indított a lap ellen. A cikk szerzőjéül a lap szerkesztője: Pásztor Ede jelentkezett. A tárgyalás tegnap folyt le.

Gyenge Béla tanácselnök kérdésére Pásztor Ede kijelentette, hogy a cikket ő írta s a valóságát annak, amit írt, bizonyítani kívánja.

Kotzó Jenő dr és Zigre Miklós dr fel szólalása után a bíróság úgy határozott, hogy a bizonyítást nem engedi meg, mert a vádlott a vádhatározatban megsabott határidő alatt a bizonyításra vonatkozó előterjesztést nem tett s bizonyítékokat nem produkált.

Pásztor Ede kijelenti, hogy a vádhatározatról nem volt tudomása, különben élt volna jogával.

A tárgyalás folyamán Rákos Vilmos előadja, hogy ő tekintélyes férfit, a Chevra Kadisa tagja, a báró Hirsch Mór egylet elnöke, iskolafelügyelőség tagja s attóbbi. Őt megsértette Pásztor, aki csak „alkalmazottja” Borosnak s gazdája iránt való hűségének adta jelét a cikkel.

Kotzó Jenő dr védő: És ez nem szép, hogy a szerkesztő védi a kiadót? Különb is igazat írt Pásztor, mert Borost felmentették.

Rákos Vilmos: Tekintetes elnök ur. Ezeket a hírlapírókat már egyszer meg kell tanítani.

A vád és védelem elhangzása után a bíróság Pásztor Edét pénzbüntetésre ítélte. Fellebbezett.

A csehek Magyarország ellen.

A Reichsrát botrányos ülése. Stanek és társai újabb támadásai a magyarság és némettség ellen.

Budapest, okt. 2. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: A képviselőház mai ülése nagy izgalom közepette folyt le. Az ülésen viharos jelenetek játszódtak le, amely tetlegességgé is fajult.

Stanek cseh képviselő beszéde.

Stanek cseh képviselő volt az ülés első szónoka, aki a következőket fejtette ki:

— A világháborúban az egyik oldalon a központi hatalmak, a másik oldalon a demokrácia állanak egymással szemben s a harc kimenetele azokat fogja romlásba dönteni, akik arra rászólgáltak. A csehek önként egyetlen csepp vért sem ontottak a központi hatalmakért, ellenben a cseh tót csapatok védték meg Franciaországot attól, hogy a németek kirabolják, hogy Páris és Calais a németek zsákmánya legyen...

A vihar kitör.

Teufel német képviselő torkaszakadtából itt közbekiáltotta:

— Gazemberek! Bitang árulók!

Lisi cseh képviselő öklét rázva Teufel felé rohant, mire nagy kavargás támadt.

Soukup cseh képviselő felkapta Paul közlélményi miniszter aktatáskáját, más cseh képviselők a padokon levő irományokat, irószereket ragadták fel s Teufel képviselőre dobálták. Egyes tárgyak a miniszterekre hullottak, akik riadtan húzódtak félre. A zaj, lármá orias nagy lett, szitkok, durva szavak repültek. Végre sikerült Teufel képviselőt hűveinek a tereméből kivinni, a zaj nehezen elült s Stanek folytathatta beszédét.

Támadás a németek és magyarok ellen.

A szabad demokrácia szelleme diadalra vezetett. Beszélnek a békéről, amikor azután az egyik szövetséges komolyan akarja a békét, azt torkon ragadják. Most alattomosan arra hívják fel a világot, segítsenek a véres küzdelemnek véget vetni, de a végcél még mindig a németek és magyarok hegemoniája a nem németek és nem magyarok rovására. Ehhez másutt keresnek szövetséget, nem az osztrák népekben.

A magyar választójog.

Stanek ezután éles szavakban fakad ki a magyar választójogi törvény ellen, amely szerinte arra irányul, hogy a nemzetiségek politikai életét megsemmisítse. Kijelenti, hogy a magyar választójogi törvény a magyar állam hatyudala.

Szláv államok

Danzigtól az Adriáig.

— Mi — mondotta Stanek — a három szláv állam frontját akarjuk Danzigtól Prágán át az Adriáig. A cseh tót kérdés részleges megoldása ellen, mely csak Lajtán innen, vagy csak a Magyarországon levő cseh tót népet próbálná kielégíteni, előre tiltakozunk.

A cseh tót állam megalakítása, mely minden cseh tót földet felszív hatalmába még akkor is, ha Magyarországon vannak, a mi legminimálisabb programunk. Boszniának Magyarországhoz való csatolásáért egyfor-

mán lenne felelős az osztrák és magyar kormány.

Végül hangsúlyozza a csehek szolidaritását a délszláv testvérekkel és lengyelekkel, majd kijelenti, hogy a béke egyetlen útja Wilson pontjainak elfogadása.

A legnagyobb gáztett.

Sztanek után Waldner német képviselő szólalt fel. Beszédében kijelenti, hogy vissza kell utasítani a német birodalom ellen kifejezett gyűlöletet, amelyet az előbb hallottunk, valamint azon gyűlöletet is, amelyet Sztanek valamennyi szövetséges ország ellen kinyilvánított. Ez az eljárás, ez a beszéd már nem is nyílt hazaárulás, hanem a legnagyobb gáztett az állam ellen.

A miniszterelnök nyilatkozatáról szólva megállapítja, hogy bár a helyzet a délkeleti fronton komoly, mi tulajdonképpen semmit sem veszítettünk s a megtett intézkedésekből következtethető, hogy a helyzet még javunkra is fordulhat.

Ha a békének valóban azt kell tartalmaznia, amit Wilson ajánlott, nevezetesen azt, hogy a béke igazságos és védő szervezetek által újabb háborúk ellen biztosító legyen; ezt a háborús célt már régen elértük, minthogy az igazságosság, a védőszerről szóló döntőbíráóságok és a leszerelés szükségessége már régen átment a köztudatba. De tudatában annak, hogy az ötödik háborús évben a fronton levő fiaink hősiességgel kitartanak, szövetségesünkkel együtt továbbra is áldozatokra vagyunk hajlandók. Ezután a lengyel és délszláv kérdés megoldásáról beszél hosszabban.

A nemzeti autonómia nem kell.

Korošec képviselő beszédét szlovén nyelven kezdi, a békéről beszél. Burián jegyzékéről kijelenti, hogy a jegyzék békevégyakat árul el, de békezándékot nem.

— Hussarek miniszterelnök megkészt a nemzeti autonómiával. A háború előtt talán hálások lettek volna érte a délszlávok, de öt évi háború után azt mondják: soha.

Kritika gróf Tisza boszniai utjáról.

Tisza utjáról beszélve azt mondja Korošec, hogy gróf Tisza homo regiusként utazott. Gróf Tisza viselkedése csak elkedvetlenedést okozott s még a legnagyobbabbakat is nyugtalanná tette. Tisza úgy osztogatta a rendelkezéseit, mint az iskolás gyermekeknek szokták, a vele tárgyaló politikusokat még székekkel sem kínálta meg. Tisza gróf egy politikus előtt a következő kijelentést tette:

— „Meglehet, hogy el kell pusztulnunk, mielőtt azonban eipusztulnánk, elég hatalmunk lesz hozzá, hogy szétmorzsoljunk benneteket.” Azt is mondta gróf Tisza: ha délszlávok Magyarországon lennének, kirugná őket.

— Emlékszünk olyan időre, mikor a grófok tényleg kirugták a népet, de jött olyan idő, mikor a nép dobja ki a grófokat.

— Azt is mondta még Tisza István — folytatja a szónok — hogy ha a délszlávok azt hiszik, hogy a szerbek majd megsegítik őket, nagyon tévednek, mert ott lesz Bul-

gária, aki a kicsi Szerbiát minden reggel felfalhatja.

— A dalmátok csak hálások lehetnek, amiért a király ilyen embert küldött hozzájuk.

Jöjjön, aminek jönni kell!

Hauser képviselő megállapítja, hogy kishitűségre nincsen ok, még mindig idegen területeken állunk. Jöjjön aminek jönni kell! Bizonyos, hogy a bolgár események miatt helyzetünk nem a legjobb, de legyőzve még nem vagyunk. Ha visszatekintünk arra, amit Ausztria népei a háborúban tettek, joggal követelhetjük, hogy az egész világ bámulattal tekintsen reánk.

Még egy cseh képviselő.

Tusár cseh képviselő kijelenti, hogy békelépésünk csak akkor lesz eredményes, ha a német diplomácia befolyásától megszabadulunk.

A miniszterelnök visszautasítja a támadásokat.

Ezután Hussarek miniszterelnök szólal fel s kijelenti, hogy Sztanek fejtegetéseiben minden mérték nélkül olyan felfogásról tett bizonyosságot, amely nem lehet az egész cseh nép felfogása. — Az eszményi harcot nem lehet a hazaárulás és szentségtörés magatartásával és azon államok szidalmazásával folytatni, amelyekkel együtt harcolunk. Magyarország sokkal magasabban van, semhogy ilyenféle sértegetésekkel meg lehetne bántani. Mint a kormány fejének kötelességem, hogy az ilyen nyilatkozatokat felháborodással visszautasítsam.

Ezután többek felszólalása után a vitát másnapra halasztották.

St. Quentin az ellenség megszállotta.

**

A cambrai csata ötödik napja ismét az ellenség kudarcával végződött.

Berlin, október. 2. A miniszterelnökség tájékoztató távirata. A nagyfőhadiszállás jelent:

Nyugati haderő.

Flandriában Cambrais két oldalán és a Campaneban kivédtük az ellenség heves támadásait. A nyugati frontszakaszon Stoputin mellett Reimstől északnyugatra és az Argonneoktól nyugatra kiugró vonalaink egyes részeit a hátsó állásokba vontuk vissza.

Ruprecht bajor trónörökös hadcsoportja: Stendentől északra ellenséges támadások visszaverése alkalmával körülbelül 100 foglyot ejtettünk.

A cambrai-i csata ötödik napja ismét az ellenség teljes kudarcával végződött. Sancertről északra sziléziai és hosseni nagyhercegségbeli ezredek nyolcszoros ellenséges rohamot vertek vissza. Rumilly az ellenség kezén maradt.

Böehn vezérezredes hadcsoportja. Lacatelette és az Oise közötti arcvonalunk az utolsó előtti éjszaka óta St. Quentin felé a Cisementen az Estroies-Jancourt Lestienne szakasz ellen

napközben heves ellenséges támadások fejlődtek.

St. Quentin, ahol tegnap csak felderítő osztagok állottak, az ellenség megszállotta.

A német trónörökös hadcsapata. — Előőrsi csatározások az Ailette és az Aisne között. Reimstől nyugatra csapatainkat a Vesle mellől hátsó állásokba vontuk vissza.

A Champagneban a franciák ismét megkezdtek lényeges támadásukat. Ezek Sommerpy és Aurs közötti arcvonalunk ellen irányultak. A támadások megghiusultak.

May alórmester harmincadik légi győzelmét aratta.

Ludendorff, első löszállásmester.

Mérsékelt tüzérségi harcok az olasz fronton.

Budapest, okt. 2. A miniszterelnökségi sajtóosztály távirata. (Hivatalos.)

Olasz harcok.

Az olasz fronton mérsékelt tüzérségi és járőrharcok.

A vezérkar főnöke.

Mozgalmas ülés a megyei közigazgatási bizottságában

Védőintézkedések a spanyol nátha ellen. Móricz Ernő dr és Miskolczi Ferenc dr javaslata. A régi rendszer s az új igazság. „Van pénz bőven a gazdálkodóknál“.

Malatinszky Lajos főispán Budapesten hivatalos ügyekben távol, Fráter Barnabás alispán szabadságon lévén, belügyminiszteri felhatalmazással Keszthelyi Zoltán főjegyző elnököl az ülésen, amelyen megjelentek:

Karácsonyi János c. püspök, Pallay Lajos, Móricz Ernő dr t. főorvos, Németh István kir. tanácsos, pénzügyigazgató, Fráter Kálmán dr h. árvászéki elnök, Varró Domokos műszaki tanácsos, Gyöngyössi István dr főügyész, Miskolczi Ferenc dr ny. főispán, Miskolczi László gazdasági felügyelő, Vasady Lajos dr tanfelügyelő, Kiss István dr tanfelügyelő, Thury Endre dr kir. ügyész, Nyisztor Alajos, Erős István dr és Szunyogh Sándor aljegyzők.

Móricz Ernő dr a spanyol nátháról.

Móricz Ernő dr főorvos jelentése szerint az egészségügyi állapot kedvezőtlenebb volt, mint a múlt hóban. Járvány 5 esetben fordult elő, a vérhas csökkent. A spanyol nátha járványszerűleg sok halálzással összekötve elterjedt a vármegyében, úgy hogy javaslatára az orvoshiány miatt az alispán a nagyobb méretben veszélyeztetett helyzetre a belügyminisztériumtól járványorvosok kirendelését kérte s elrendelte 3 hétre az összes tanintézetek bezárását s a társasösszejövetelleket a legmesszebbmenőleg korlátozta. A köztisztasági rendeletek végrehajtását, a népkező felvilágosítását is elrendelte.

Bejeleníti, hogy Fráter Imre dr közkórházi igazgató főorvost a király 27 évi eredményes hivatali, emberbaráti és orvosi érdemeinek méltó elismerésül egészségügyi főtanácsossá nevezte ki. Indítványára a köz-

igazgatási bizottság a kitüntetést örömmel vette tudomásul.

Móricz Ernő dr főorvos az előterjesztéshez a következőket fűzi: A spanyol nátha néven fellépett betegséggel szemben a védekezés ma még bizonytalan, ezért a betegség elterjedt Nagyváradon is. A betegség következményei súlyosak, gyakorta váratlan szivhüdéssel járnak, tifusszal, tüdő és mellhártyagyuladással végződnek, úgy hogy a halálozási percent szám 15—16 százalékra is megy. A betegség súlyos, új és nehéz s a védekezés különleges intézkedést kíván. Indítványozza, hogy a bizottság sürgősen intézzen felterjesztést a belügyminiszterhez s kérje, hogy a védekezés hatályossága céljából a spanyol náthát vegye fel azon betegségek közé, amelyek bejelentésre kötelezettek.

Előterjeszti továbbá, hogy járványkórházaink a közegészségügyi igényeknek nem felelnek meg, az orvosi személyzet hevonulások következtében csekély s mert az orvosi kezelés a fellépő szivgyengeség miatt nélkülözhetetlen (például Margittán 1 hatósági orvos esik 54000 lakosra), a súlyos betegek együttes elhelyezése halaszthatatlan s ha ez nem történik meg, nagy veszteség éri a vármegyét, indítványozza, hogy a bizottság tartalmazza fel az alispánt, hogy szükségjárványkórházakat állítsa fel s a szükséges felszerelést, ha simán nem menne, a lakosságtól karhatalommal rekviráltassa.

Gyöngyössi István dr főügyész az indítványt jogi szempontból úgy formulázza, hogy a belügyminiszter a kivételes törvény alapján rendelje el a szükségjárványkórházak felszerelésének rekvirálását.

Miskolczi Ferenc dr főispán indítványozza, hogy az alispán a bejelentési kötelezettséget már most rendelje el az utólagos jóváhagyás reményében, miután az ügy elintézése a miniszteriumban késhet. Erről a minisztert értesítse a bizottság s az alispán a spanyol nátha bejelentésére minden hatósági és nem hatósági orvost kötelezzen. Az indítványokat elfogadták.

Kiss István dr

tanfelügyelő bejeleníti, hogy Ökrös község iskolájának tannelvéül a magyart választotta.

A kultuszminiszter Alsókocsuban két tanerős állami iskolát szervezett úgy, hogy az ottani egy tanerős iskolát állami kezelésbe vette át.

Tamács Traján drágcsékei állami iskolai igazgató tanítót a magyar nyelvnek és szellemnek több éven át való sikeres terjesztéséért és közhasznú közéleti tevékenységéért a kultuszminiszter a Kalmár-féle alapítványból 230 koronával jutalmazta s emellett elismerésben részesítette.

Bejeleníti, hogy a belényesi iskolákat és óvodákat a spanyol betegség miatt bezárták, a lankási községi iskolát pedig himlő, vérhas és rühkór miatt.

Vasady Lajos dr tanfelügyelő az állami tanítók, tanítónők és óvónők státuszrendezése tekintetében kiadott miniszteri rendeletet ismerteti.

Németh István kir. tanácsos, pénzügyigazgató az adókról tett jelentést.

Azután előterjeszti

a tenkei vadászati igazolvány

ügyét. K. Szabó János tenkei lakos azzal fordult Poynár Ernő főszolgabíróhoz, hogy láttamozza a vadászati engedélyek elnyeréséhez szükséges igazolványt, a főszolgabíró ezt megtagadta azzal az indoklással, hogy fegyvertartási engedélye régi keletű s csak

annak ad a vadászati engedélyhez igazolványt, akinek a fegyvertartási engedélye 1914. évnél újabb keletű. Mikor K. Szabó János újabb engedélyt kért, nem adott neki a főszolgabíró, mert a tenkei kerületben ma is sok olyan egyén van, akinek nincs joga fegyvertartáshoz, sok az orvvadász s egy megsebezte a I. sz. káptalan vadórét is. Igaz, hogy folyamodónak volt fegyvertartási engedélye 1915—1917 ben, de ez csak elnézésből láttamoztatott, de volt folyamodó ellen kihágási eljárás is folyamatban s bár ez felmentő ítélettel ért véget, de ez elegendő ok arra (?), mondja a főszolgabírói indoklás, hogy a fegyvertartási engedély ne adassék ki neki s a vadászati engedély elnyeréséhez szükséges igazolványt ne láttamoztassék. — (Nagy derűtség a bizottság tagjai között.)

A pénzügyigazgató megjegyzi, hogy a 61 éves folyamodó a községi bizonyítvány szerint 20 éves kora óta állandóan vadászik, orvvadászat miatt soha büntetve nem volt, sem ennek hírében nem állott, fegyvereit nem kellett beszolgáltatni, mert vadászterületre volt bérleti szerződése. Politikai tekintetben pedig megbízható. A főszolgabíró a beadott fellebbezést azzal terjesztette fel a bizottsághoz, hogy azt föltétlenül hagyja jóvá. (Nagy derűtség.) A fellebbezésben elmondja K. Szabó János, hogy egy uriembertől hallotta: Te János, sose fogsz te az életben vadászni, ha a főszolgabíró nem akarja, sose is tudod meg, miért. Neki joga van azt mondani rólad, hogy te orvvadász vagy, mert a vadászokat megrikítják, miért lövik el a főszolgabíró elől a vadat. Miért licitáltatok rá a vadászterület bérleti jogát 650 koronával?

Az előadó azt javasolta, hogy a fellebbezés folytán a főszolgabíró határozatát semmisítsék meg s az igazolvány kiadását rendeljék el a törvény rendelkezése szerint, a melynek ellenében a folyamodó semmit sem követelt el, kihágást meg éppen nem.

Gyöngyössi István dr főügyész elfogadja a pénzügyigazgató helyes javaslatát, csak a kihágási ügyre való hivatkozást törölné, mert a hol a bizottság megállapítaná, hogy kihágás nincs, tullepné hatáskörét, ennek mérlegelése ugyanis a rendőrhatalom joga.

Miskolczi Ferenc dr ny. főispán: Meg kell adni a folyamodó jogát, Magyarországon nem élünk az inkvizíció korában. Nem szabad jogot elkobozni, csak a vadászati törvényben előirt esetekben tagadhatja meg a főszolgabíró az igazolvány láttamozását. A főszolgabírót utasítani kell, adja meg a láttamozást.

Ezt elfogadták.

Sok a pénzük a gazdálkodóknak.

Miskolczi Ferenc dr: A községekben soha annyi pénz nem volt mint ma. Kötelezni kell a községet a községi iskola felépítésére, mondjuk, 2 évi határidő letelte alatt. Csak a latájnér osztály szenvedte meg a háborút, a gazdálkodók bővében vannak a pénznek. (Helyeslések.)

Az indítványt elfogadták.

Kiss István dr tanfelügyelő egy tanító házaspár mulatságos esetét referálta el, mely állandó derűtségben tartotta a bizottságot. Egy szétvált tanítópárról volt szó, akik elváltak, mert a gondnokság sértettnek érezte magát az asszony fellépése miatt s újra megsértődött, mikor összeköltöztek és perpatvart csináltak. Az ügy a tanító áthelyezésével kellőképp megoldódik.

Kijárónak keres 14—15 éves leányt a Tiszántúl kiadóhivatala azonnali belépésre.

Miksa badeni herceg a császár jelöltje a kancellárságra. Payer jelöltsége a kancellári állásra — amellyel tegnap még számoltak — ma már teljesen meghiusultnak tekinthető. Payer kijelentette, hogy a kancellári megbizatást nem vállalhatná el, de nagyon valószínű, hogy Payer továbbra is meg fog maradni alkancellárnak az új kormányban. Helyette Miksa badeni hercegről beszélnek most mint a császár jelöltjéről. Ő fogja a többségi pártokkal a tárgyalást felvenni.

Mi történt Bulgáriában?

Lapunk politikus barátai kérdést intéztek hozzánk, hogy mi is történt hát voltaképpen Bulgáriában? Tekintettel arra, hogy a közönséget pontosan kell a lapoknak az eseményekről informálni, ma pedig a hírek legbiztosabb forrása Lugano, (ki a macska tudott a háboru előtt erről a kis fészekről?) elküldöttük saját különtudósdiókat Luganóba, a kinek hiteles táviratait sorban, úgy a mint érkeztek, itt közöljük:

Délután 1 óra. Párisból jelentik a Tiszántúl kül. tud.-jának: Bulgária békeajánlatot tett az ententének.

Délután 2 óra. Berlinből jelentik a Tiszántúl saját kül. tud.-jának: Bulgária kijelentette, hogy a háborut a központi hatalmak oldalán hűségesen és becsületesen fogja végigküzdeni.

Délután 3 óra. New-Yorkból jelentik a Tiszántúl saj. kül. tud.-jának: Bulgária Wilson elnök oltalma alá helyezte magát.

Délután 4 óra. Bécsből jelentik a Tiszántúl saj. kül. tud.-jának: Bulgária meghívta a bolgár hadsereg vezéréül Szavov tábornokot, aki a bolgár hadsereget osztrák-magyar és német segédsapatokkal újjászervezi.

Délután fél 4 óra. Londonból táviratozzák a Tiszántúl saj. kül. tud.-jának: A bolgár meghatalmazottak Szalonikibe érkeztek.

Délután 5 óra. Berlinből jelentik a Tiszántúl saj. kül. tud.-jának: Bulgária semmiféle meghatalmazottat sem küldött az ententéhez, s a kiket állítólag küldött, azok Szófiában a Bajtársi Szövetséghez címzett kávéházban feke-
téznek.

Délután fél 6 óra: Párisi hír szerint a bolgár kiküldöttek az entente összes békefeltételeit elfogadták. Budapesti hír szerint a bolgár főkonzul mindent megcáfol és semmit sem tud.

Délután 6 óra: Londonból telefonálják a Tiszántúl saj. kül. tud.-jának: A bolgár hadsereg megszüntette az ellenségeskedést.

Délután fél 7 óra: Bécsből jelentik: A bolgár hadsereg megkezdte az előnyomulást a franciák ellen.

Este 7 óra: Rómából jelentik a Tiszántúl saj. kül. tud.-jának: Wilson bevonult Szófiába. Ferdinánd cár fogadta az állomásnál és kétszer megcsókolta.

Este fél 8 óra. Berlinből jelentik a Tiszántúl saj. kül. tud.-jának: Vilmos császár meglátogatta Ferdinánd cárt. Délben a lakosság örömujjongása közt érkezett meg. A pályaudvarnál a cár várta. A két uralkodó kétszer megcsókolta egymást.

Este 8 óra. A Tiszántúl saj. kül. tud.-jának cenzurázott távirata: Segítség! Telefonáljanak a mentőkért!

Most már tetszik tudni, mi történt Bulgáriában?

..HÍREK

* **Gróf Széchényi Miklós püspök vendégei.** A megyéspüspök látogatására városunkba érkezett gróf Erdődy Gyuláné Széchényi Emilia grófné, Gróf Széchényi Jenő és neje Almássy Huberta grófné, Széchényi Ilona grófné. Az előkelő vendégek a püspök várad-szentlászlói kastélyában szálltak meg.

* **Obrincák ezredes betegsége.** — Obrincák István ezredes, a 4-es pótzászló-alj parancsnoka beteg, 38 fokos lázban fekszik Szilágyi Dezső utcai lakásán. Betegsége nem ad okot aggodalomra.

* **Fráter Iván dr bevonul.** A főispán titkára, a rokonszenves és páratlanul előzékeny Fráter Iván dr a napokban bevonul a 2. honvédhuszár ezredhez, mint főhadnagy, szolgálatátélre Ezredét másképp Tiszahuszárnak hívják, mert Tisza István gróf az ezredesük. A fiatal titkár, akit rövid ittléte alatt mindenki megszeretett, aki vele érintkezett, s aki a háborus jótékonyági akciók vezetésével, ügyintéző buzgalomával, korrekt magatartásával a jövő hivatalnokának típusul mutatkozott, a közönség nagyrabecsülését viszi magával vissza a harctérre, amelyet sebesülése következtében hagyott el. Egyelőre helyét nem töltik be.

* **Az Urak Mária Kongregációja ma,** csütörtökön este fél 7 órakor tartja rendes összejövetelét. Előadó: dr Karácsonyi János c. püspök, a Kongregáció t. tagja. (A jezsuiták első működése Váradon.) Fél 6 órakor tanácsülés.

* **A Kath. Kör választmányi ülése.** A Kath. Kör választmánya tegnap tartotta ülését dr Karácsonyi János c. püspök elnökléte alatt. Jelen voltak: dr Vucskics Gyula, Brém Lőrinc, Imrik S. Zoltán, dr Némethy Gyula, dr Kovács Lajos, Frankó Endre, dr Kiss Döme, dr Imrik Gusztáv, Stark Gyula, Böszörményi Géza, Sztarill Ferenc, Sehuch Károly, Zsuhva József. Elhatározta a választmány, hogy október közepén megkezdje a téli vetítő estéket előadás kíséretében. Mivel pedig a vetített filmek szállítási díja emelkedett, elhatározta a választmány, hogy a belépti díjakat tagoknak 40 fillérré, nem tagoknak 60 fillérré emeli fel. Az egész télen át tartó vetítő előadásokra bérelni is lehet, egy zsölleze bérelete 30 korona, közönséges számított hely bérelete 20 korona. — Október 16-án kezdetét veszi és tart egész télen át március 31-ig a szabadoktatási kurzus, melyet a jogakadémia dékánja rendez s amely részére a választmány készséggel ajánlotta fel a Kath. Szent László termét. Bejelentette az elnök, hogy Gróh Ferenc kanonok 500 koronával belépett az alapító tagok sorába. Ezután a folyó ügyeket tárgyalta a választmány.

* **A városi orvosok kocsija.** A városi tiszti orvosi kar tagjai kérték a várost, hogy tekintettel arra, miszerint bérkocsit nem igen kapnak hivatásuk teljesítésére, a város vagy természetben bocsásson rendelkezésükre kocsit, vagy adjon kocsipénzt. A tegnapi ülésen a tanács a főorvos részére évi 1000 K, a tiszti orvosok részére pedig, mivel nekik szélesebb körű működést kell kifejteni, évi

2000—2000 K kocsipénz átalányt szavazott meg.

* **A Népszövetségi „Hangya“ Szövetkezet igazgatósága, felügyelő bizottsága és választmánya tegnap tartotta együttes értekezletét a Kath. Kör Szent-László termében.** Az értekezleten dr Krüger Aladár elnököt. A tagok nagy számmal jelentek meg. Tudomásul vették a személyzeti ügyekre vonatkozó előterjesztéseket. Az olasz füzlet a Rákóczi-uton — bár még mindig nincs mindennel felszerelve — nagyon szép forgalmat ér el; a váradvelencei fiók a napokban megnyílik s megindítják a tárgyalásokat az újvárosi fióközlet megnyitására vonatkozólag is. Előkészítik egy, esetleg két szövetkezeti hentesüzlet megnyitását. A felügyelő bizottság elnökévé Vidovich Béla főreáliskolai tanárt választották meg. Tudomásul vették, hogy a tagsági igazolványok sajtó alatt vannak s legközelebb kiosztás alá kerülnek. Az összes jelen voltak a legnagyobb érdeklődéssel kísérték a hosszú tárgysorozat minden pontját; egyes kérdések körül beható vita fejlődött ki. Mintogy az ilyen, tágabb köröket érintő értekezletek különösen alkalmasak fontos elvi kérdések tisztázására, az igazgatóság az ilyen együttes értekezleteket többször össze fogja hívni. Ez alkalmat ad arra, hogy az igazgatóság a tagok szélesebb köreivel a közgyűlésen kívül is érintkezést tartson fenn.

* **A város részvéte Kelemen András halála felett.** A hivatása közben agyonszurt Kelemen András polgári biztos halála nagy részvétet keltett az egész városban; mindenütt mélyen sajnálják a derék tisztviselő tragikus halálát. Nagyvárad város tanácsának tegnapi ülésén Rimler Károly polgármester részvételt jelentette be Kelemen András hősi halálát s javasolja, hogy a tanács mély részvétét fejezze ki a gyászeset felett; a temetésről a város gondoskodik s a koporsóra koszorút helyezzen. A tanács mély részvételt fogadta a bejelentést s elhatározta, hogy az elhunytat a város temetőjébe s a koporsóra koszorút helyez a következő felirással: „A kötelességteljesítés mártírjának — Nagyvárad város.” — A temetés után az árván maradt családjáról gondoskodni fog a város. A temetés ma, csütörtökön délelőtt 10 órakor lesz a Körös utcai gyászsházánál.

* **A különmunka díjazása.** A városi tanács tegnapi ülésén Juricskay Barna tanácsnok javaslatára a városi adóhivatal személynete részére 1500 koronát utaltak ki óradíj fejében, a szeptember második felében délután teljesített külön munkáért. — Kapcsolatosan felemlítjük, hogy Schwarcz Adolf irnok tegnap kérvényt adott be, melyben a városi közigazgatási iktatóban teljesített külön munkáért megfelelő díjazást kér. Schwarcz Adolf a beteg Tóth Ferenc iktatót az elmúlt évben 10 hónapig, ez évben pedig most már negyed ízben helyettesíti s az iktató óriási munkáját csak úgy képes elvégezni szorgalma dacára, hogy naponként délután 7—8 óráig dolgozik. Nemcsak a napi 150—160 drb iktatást végzi el, de a délelőtt nagy részét a feleknek nyújtandó felvilágosítások veszik igénybe. Így csak az egész délután feláldozásával képes csak teendőit elvégezni. Ezt pedig éppen úgy meg kell fizetni, mint a restanciák feldolgozását.

Koncentrációs kabinet alakul.

Gróf Károlyi nem kapott meghívást kihallgatásra.

Budapest, október 2. (Saját tudósítónktól.) Bécsből jelentik: *Wekerle* Sándor miniszterelnök mai kihallgatása alkalmával előterjesztést tett a királynak a megalakítandó koncentrációs kormányra vonatkozólag, azonban a kihallgatáson még aligha történt döntés.

Budapest, október 2. (Saját tudósítónktól.) Félhivatalosan jelentik, hogy gróf Tisza Istvánt, gróf Andrássy Gyulát és gróf Apponyi Albertet Ófelsége magánkihallgatáson fogja fogadni, e célból a három államférfi ma esti vonattal Bécsbe utazott.

Vilmos császár és Hindenburg Berlinben.

Budapest, október 2. (Saját tudósítónktól.) A Wolff-ügynökség jelenti: *Vilmos császár és Hindenburg vezértábornagy rövid tartózkodásra Berlinbe érkeztek.*

Ujabb békelépésünk cáfolata.

Budapest, október 2. (Saját tudósítónktól.) A Magyar Tudósítót felhatalmazták a következő cáfolat közzlésére:

A Pesti Naplónak békelépésünkre vonatkozó közleménye valótlan.

* **Eltiltották az újságárusító bódékat.** Nagyváradi város tanácsa már több ízben tanácskozott az utcákon engedéllyel és engedély nélkül felállított újságárusító bódék kérdésében. A tanács tegnapi ülésén *Komlóssy József* tanácsos előterjesztette a városi főmérnök véleményét, amelynek elfogadását ajánlotta a tanácsnak. Hosszabb vita után a főmérnök véleménye alapján kimondotta a tanács, hogy az összes utcai újságárusító asztalok eltávolítandók. És pedig a két engedélyes 30 nap alatt köteles bódéját eltávolíttatni s abban az árusítást beszüntetni, akiknek pedig nincs engedélyjük, sátraik azonnal eltávolítandók. A tanács ezen határozatáról a rendőrséget értesítik s annak ellenőrzésére és szükség esetén való fogantatására felhívják.

* **Meghalt egy irgalmas nővér.** A Szent Vince intézetnek gyásza van: *Pfeiffer Mária Felicia* irgalmas nővér október 1-én este 7 órakor meghalt 24 éves korában mint szent hivatásának áldozata. Nagy buzgalommal ápolta az intézet betegeit, akik spanyol betegségben voltak s közben maga is megkapta a betegséget. Négy napi betegség után állapota válságosra fordult s a vallás vigaszával ellátva élte virágában elhunyt. Négy éve volt tagja a rendnek s mind a négy évet itt töltötte az intézetben mint a leány-növendékek felügyelője. Temetése ma délután 3 órakor lesz a Szent Vince intézetben. A temetést dr. *Vucskics Gyula* prépostkánok végzi segédlettel.

* **Beszerezési előleg ideiglenes alkalmazottaknak.** *Szűcs Géza* városi főszámvévő tegnap elvi jelentőségű határozatot provokált Nagyváradi város tanácsában, az iránt, hogy a beszerzési előleg kedvezményében azok az ideiglenesen alkalmazott városi tisztviselők és alkalmazottak is részesüljenek e, akiket csak a háború tartamára ideiglenesen alkalmazott a város. A miniszteri rendelet szerint az ily alkalmazottak is kaphatnak beszerzési előleget, — akiknek alkalmazása olyan időre szól, amíg az előleget visszafizethetik. A városi tanács kiutalta a beszerzési előleget az ideiglenesen alkalmazottak

részére, mert előreláthatólag a háború végéig lesznek a város szolgálatában.

* **Felajánlja a kenyérgyárát a városnak.** A nagyváradi *Krausz szesz és élesztőgyár* rt., mint a *Moskovits Adolf* és *Fiai* rt. jelenlegi tulajdonosa, beadványt intézett a városhoz, amelyben kijelenti, hogy a *Moskovits* cégtől egy teljesen berendezett kenyérgyárát is átvett, amelyben naponként 18—20 métermázsas kenyéret állíthat elő. — Mivel a város ugyanis kenyérgyárát akar felállítani, kíségetéssel felajánlja kenyérgyárát, amely még nagyobb termelés előállítására is fokozható. Ha a város a megfelelő lisztet adja, naponta készít 18—20 mázsas izetes, jó kenyéret, amelyet a városnak átszolgált. A forgalombahozásról a város gondoskodik. Felajánlja a városnak a tiszta jövedelem 3 százalékát.

* **Ujból kenyérgyegyeket loptak.** A *Sonnenfeld* nyomdából, ahol a közlélmézési hivatal a kenyérgyegyeket készítette, ismét eltűntek kenyérgyegyek. Letartóztattak néhány nyomdabeli leányt, akikre az a gyanu, hogy a kenyérgyegyeket értékesítették s forgalomba hozták. Le is foglaltak néhány lopott kenyérgyegvet. Nekünk az tűnik fel, hogy a kenyérgyegyeket *felügyelet nélkül* nyomtatják ki. Miután értékes jegyek ezek, ugymint a bankjegyek nyomásánál, egy közlélmézési hivatalnoknak kellene jelen lenni a kinyomtatásnál s a kész könyveket átvenni és elraktározni személyes felügyelet és felelősség mellett. Így, amint most történik, az egész komédia s nem csuda, hogy az a balhít van elterjedve, hogy ugyanannyi a hamisított könyv, mint a hivatalos. Mert, mint ismeretes, pecsétet is loptak a tolvajok.

* **Hősi halál.** *Kovács Béla* 5-ös vartűzér 23 éves korában a harcra szerzett súlyos betegsége következtében elhunyt. — Temetése f. hó 4-én, pénteken délelőtt 10 órakor megy végbe *Gilányi ut 1. sz. gyász háztól*. Édes apja, *Kovács Pál* és nagyanyja egyetlen fiukat, unokájukat gyászolják az elhunytban.

* **Zeneoktatás.** *Láposy Erzsébet* zene-tanárnő *Bethlen-utca 20. sz. Hegedűből*, zongorából, zeneelméletből órákat ad. Övönő, tanítónő és zeneakadémiai vizsgára előkészít.

VILLAMOS VASALÓK és FŐZŐK
megérkeztek, remekszép üvegcsillárok
mindennemű villamos vezetékek és
égők legolcsóbb napiárban szereltetnek
STERN VILLAMOS VÁLLALATA
Szt.-János-u. 20. Telefon 556.

Színház.

A színház műsora:

Csütörtök: Prolog, *Pillangó kisasszony* és *Parasztbecsület*.

Péntek: *Tul a nagy Krivánon*.

Szombat délután: *Vasgyáros*.

Este: *Bőregér*.

Vasárnap délután: *Szambul rózsája*.

Este: *Ocskay brigadéros*.

A *Parasztbecsület* mai előadása azoknak hoz felejthetetlen élvezetet, akik az operák magasabb stílusa után vágyódnak s világsikerre jutott örökszép zeneművek előadásában találják meg a legmagasabb rendű művészetet. Mascagni operájának sikere nőttön nő, mert olyan szereplők adják elő, mint *Kozmolszky Emmi*, (*Szantuzza*), *Tamás Alfréd* (*Alfió*), *Horváth Nusi* (*Lola*), *Békefi és Pogány Janka*. Az opera előtt *Heltay Jenő* prologjával a *Pillangókisasszony* megható története megy *Hevesi Mariskával* a főszerepben.

Tul a nagy Krivánon péntek este új szereplőt kap. *Archibaldot Harsányi Kálmán* játssza, aki ötletességét, eredeti humorát itt érvényesíti.

A *Bőregér*. Szombaton este újítja fel a színtársulat énekes személyzete a *Bőregér* operettet, amely mozgalmasságával, népszerű zenéjével, a nagy énekpartikkal operaszerűvé lett. A próbák már végükhöz közelednek, az együttesek kitérők, *Erdélyi Miklós* igazgató minden ambícióját belefektette ennek a kiváló operettnek előadásába, személyesen vezeti a próbákat s szombatra elsőrangú előadásban láthatja a közönség a vidám és fiúbemésző zenéjű operettet, amelynek dallamait minden színházlátogató ismeri és dudolja. *Aggházy Melinda* hangja szárnyalni fog szombaton este, szerepe olyan kitérő és nekivaló. A komikusoknak alkalmuk lesz a humor minden fajtájának bemutatására s a zenekar ismét be fogja igazolni, hogy vezetésében a szép melódiák kifogástalanul érvényesülnek.

Ocskay brigadéros-sal ünnepli a színház október hatodikát. *Bihari Ákos* *Ocskay* szerepében felülmúlhatatlan, *Szöregyhet Tóth Elek*, *Pieber* érseket *Stoll*, *Dilit Gazdy Aranka* s *Tisza Ilonát Hevesi Mariska* játssza. Az előadás komoly, vonzó és ünnepléses lesz.

Igazságszolgáltatás.

A mezőtelegi égő petroleumvonatok címen tegnap megirtuk, hogy lopás és tüzvész okozás miatt a bíróság a két elsőrendű vádlottat 2 és fél évi, a harmadrendű vádlottat pedig 1 és fél évi börtönre ítélte. E közleményünket minden félreértés elkerülése végett a következőképp ismételjük, illetve egészítjük ki: a bíróság ítélete *B. Szabó Lajost* és *Szabó Lajost* 2 és fél évi, *Kriszta Józsefet* 1 és fél évi börtönrel sújtotta, ellenben *Farkas Benjámin* a bíróság felmentette.

MOZI.

Max Landa az Apollóban. A wellingtoni rejtély címmel ma kerül színre az Apollóban a szezon legérdekesebb és legemlegettebb detektív filmje. A Nick Fantom-sorozat bravuros, feltűnő darabja ez, egy misztikus, a mellett megrázó realizmussal megírt bűnügyi regény, amelynek központjában Max Landa a nagy német színész a detektív szerepek legnépszerűbb kreálójá csillogtatja előkelő, gazdag skálájú művészetét. A dráma maga merő izgalom és szenvedélyes jelenetek sora kápráztatja a nézőt. A történet eredeti és irodalmi színvonalat ad neki írója a legismertebb német színpadi szerzők egyike. A felvétel technikája is elsőrangú, de maga a nagyszerű Max Landa alakítása a tökéletes művészet. A wellingtoni rejtély ma és holnap lesz műsoron az Apollóban.

Szenzációs műsor a Vigadóban. Ma este grandiózus új programja során először vetíti a Vigadó mozgószínház a Barbárok című nagyhatású filmdrámát, amelynek a napokban volt páratlan sikere a bécsi közönség előtt. A Barbárok háborus darab, de nem a sablon szerint való, nem a megszokott érzékeny háborus történet, hanem érzékeny művészi alkotás, amelynek interpretálására kiváló émétt színészek vállalkoztak. A darab nagy sikere elé bizakodva tekint az igazgatóság.

VIGADÓ mozgószínház	MA Barbárok. Előadások kezdete hétköznapokon 5 órától, szombat, vasárnap és ünnepnap délután 3 órától.
----------------------------	--

Nyílttér

ÉRTESETÉS!

Van szerencsénk értesíteni a n. é. közönséget, hogy a

VÁROSI KÁVÉHÁZAT

átvettük és azt a mai kor igényeinek megfelelően átalakítva október hó 1-én

Bebe Károly

teljes zenekarával ünnepélyesen megnyitjuk. — Állandóan hideg büffee. — Pontos és figyelmes kiszolgálás.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve maradtunk tisztelettel

Örlei és fia.

Békeminőségű

finom kelméből készült

leány és nőikabátok 200 K-tól 600 K-ig kaphatók

Kossuth-u. 2. (emeleten)

WITRAELNÉL, d. u. 2-től 4-ig.

Főszerkesztő: Dr. KRÜGER ALADÁR.	Felelős szerkesztő: Dr. PAPP KÁROLY
Kiadótulajdonos: Szent László-nyomda r.-t.	

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű fűzőszalon

NAGYVÁRAD, Nagy Sándor-u. 1. Parkszálloda épületében

Interurbán telefon: 11-53 szám.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűző szállítója.

Tisztításokat és átalakításokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrovidebb idő alatt elkészítetnek.

Fésűk

tartós, finom anyagból.

Bontó-, sűrű-, still-fésűk, hajtók, hajcsattok, oldal- és kontyfésűk, kefék, bőráruk, pipere és toillete szükségletek legjobb beszerzési helye

Fésű- és diszműáruház
Saspassage 42.

Nebelthau A. utóda Szabó J.
Javítások eszközöltetnek.

Felső Kereskedelmi és Polgári iskolából **kimaradt tanulókat** magánvizsgára előkészít felelőséggel

a Középiskolai Előkészítő
Donát-tanfolyam

Beöthy Ödön-utca 30. sz. Telefon 1000.

Új kereskedelmi tanfolyam

hölgyek részére (gyors- és gépírás, számtan, könyvvitel, helyes és szépírás) szeptember 15-től kezdve a DON. T. féle tanfolyamban Beöthy Ödön-utca 30. Telefon 1000. Telefon 1000.

Mocsáry Sándor

TELEFON: 1404.

Zöldfa-épület, utcai helyiség.

Villany- és vízvezeték-szerelő, bádogos, lakatos, műszerész és bronzműves.

Írógép, gramofon, kerékpár és National Cassa javító. Electrotechnikai cikkek, 1/2 Wattos Wolfram-szálas Tungstram-égők, villanyvasasok állandóan raktáron.

URÁNIA mozgószínház

MA

Két élet ára.

Előadások kezdete hétköznapokon 5 órától, szombat, vasárnap és ünnepnap délután 3 órától.

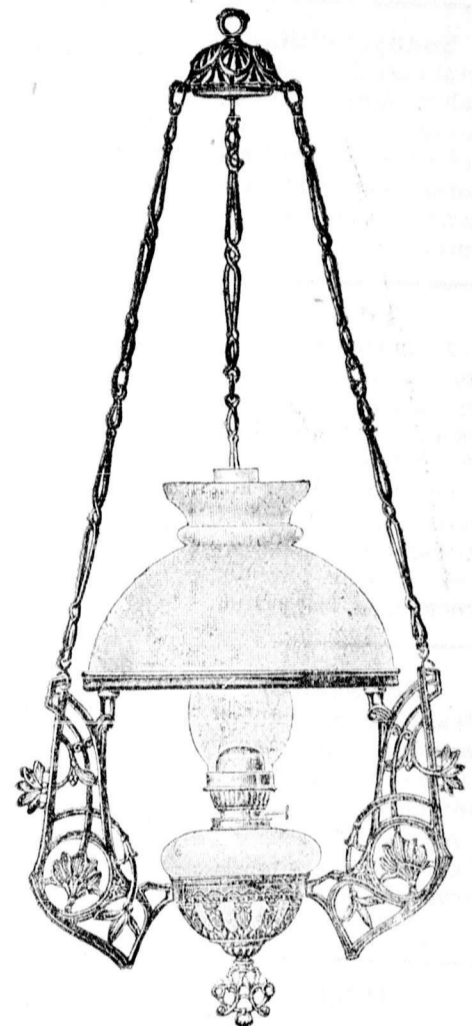
APOLLÓ mozgószínház

MA

Wellingtoni rejtély.

Előadások kezdete hétköznapokon 5 órától, szombat, vasárnap és ünnepnap délután 3 órától.

HETI ÁRJEJYZÉK:

Teáskészlet színes tálcával	40.-
Kávékészlet	40.-
Feketekávé készlet színes tálcával	40.-
Mosdókészlet finom majolika sz. felsz.	80.-
Főző lábasok tűzálló	6.-
Főző fazék tűzálló	5, 6, 7, 8, 9, 10.-
Befőtteskészlet finom aranyozással felsz.	40.-
Függőlámpa csigás felszerelve	60.-
Falitűző színes aranyozással	40.-
Ebédőkészlet sz. aranyozással 6 szem.	300.-
Ebédőkészlet színes finom minátval 100 részes, t-áskészlettel együtt	500.-

Diszműáruk, majolika disztárgyak, valódi cobald diszműáruk, terrakotta figurák, chinaezüst és alpacc ezüst áruk legnagyobb választékban.

Képkerekezés, ablaküvegezés. Eladás nagyban és kicsinyben.

Árak viszonteladóknak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg, porcellán, lámpa és diszműáru nagy gyári raktára Nagyvárad, Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.

Telefon 3-72. Telefon 3-72.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Minden szó ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Két szép női télikabát eladó Csengery-utca 8, kaputól jobbra.

Eladó

kisebb-nagyobb 3 szőlő és egy ház azonnal. Értekezni lehet Toma Józsefné, Nilgesz-telep 99. sz.

Spanyolnátha

járványoknál betegszo-bákban *fenyő (borovicska) szobailat* kitűnő dezinficiáló perme-tező szer kapható Farkas István Apolló drogéri-ájában.

Likör

és rumkomposztók, Chartreuse, Benediktiner, Allasch, Meggy stb. essentiák. Törköly, Szil-vórium, Sepró, Cognac-kivonatok használati uta-sítással a legfinomabb minőségben kaphatók: Farkas István „Apolló” drogériában, Nagyvárad.

Poloskairtó

Noksin biztos, kipróbált, megbízható poloskák ir-tására. Kis üveg 4 K, középvüveg 8 K, nagy üveg 14 K. Kapható Farkas István „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7-B.

Uridivat

Czillér Imre Nagyáru-házában. Férfi- és fiu-ka-lapok, nyakkendők, Ingek, gallérok, kézelők, zsebkendők, harisnyák, sétatokok, bőröndárúk, pénztárcák, esőköppeny, esőernyők, acélárúk leg-olcsóbban. Tisztviselők-árkedvezmény.

Jogi könyvek

gyűjteményes kiadások, Corpus Juris Hungarici 1900-ig bőrkötésben stb. eladók. Cim a kiadóban.

Tavaszi

szepelők, májfoltok, bőrvörösség, kiütés, mi-treszerek ellen biztos az IPO-krém. Ára 5 kor. és szappan Vióra át-mosó ára 6 korona. Kapható Farkas István Apolló drogériájában, Rákóczi-ut 7-B.

Keresünk

azonnali belépésre egy irodaszolgát, egy éjjeli őrt, kettő kenőmunkást és éjjeli munkára laka-tóst. Moskovits Mór.

Eladó sarok háztelek Nilgesz-telepen. Értekezni Reál-iskola-utca 2, Kuglisnál.

Hadmentes

irodászolgát keres Ma-gyar Általános Hitel-bank nagyváradai fiókja.

Ablakkeretek,

pultok márvánnyal, pakkoló papír, kirakat-keretek eladók. Telefon-szám 203.

Több évi

bankgyakorlattal bíró férfi- vagy nőtisztviselőt keres azonnali belépésre a Polgári Takarékpénztár

Fényképészeti

lemezek, papírok, vegy-szerek, előhívók stb. kapható Farkas István „Apolló” drogériájában, Rákóczi-ut 7-B.

Ne dobja ki pénzét

új ruhákért, mert a ki-tűnően bevált ruhafesték-vel régi ruhadarabjait olcsó pénzért házilag átfestheti. Egy levél ára 70 fillér. Németh Pál Aranykereszt gyógyszer-tárában, a városháza mellett.

Paradicsomot

kgr-onkint 70 fillérért házhoz szállítunk 50 kg. vagy nagyobb mennyi-ségben. Megrendeléseket csak posta útján Vám-ház-utcai irodánkba ké-rünk. Moskovits Adolf és Fiai r.t.

Tyukszemirtó

három nap alatt elmu-laszt tyukszemet, bőrkeményedést és szemöl-csöket. Ára 2 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogériájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7-B. sz.

Pemete

és hársfamézcukorka el-hárítja a köhögést és rekedtséget, hurutot, ki-váló hangtisztító, oido hatású. Egy csomag ára 1 korona. Kapható Né-meth Pál Aranykereszt gyógyszer-tárában, a vá-rosháza mellett.

Butorozott

szobák kiadók Zöldfa-épület emeletén. Érte-kezhetni a szobakezelő-nőnél.

Ujvárosi Takarékpénztár

részvénytársaság
Nagyvárad,
SzentLászló-tér 5

Az Adria Biztosító Társulat bihar-megyei főügynöksége.
A m. kir. Osztálysorsjáték főelárusítója.

Elfogad takarékbetéteket könyvecs-kékre és folyószámlára előnyös kamatoztatás mellett. Leszámítol váltókat. Előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsonöket közvetít. Előle-get ad értékpapírokra.

Az Adria Biztosító Társulat részére el-fogad kedvező feltételek mellett élet, tűz, betörésselopás, baleset és sza-vatossági biztosításokat.

Mint a m. kir. Osztálysorsjáték fő elárusítója elad a most folyó huzások utáni III. sorsjátékra sorsjegyeket egész, fél, negyed és nyolcad darabokban. 110.000 sorsjegyből 55.000 feltétlen nyer.

Az intézet ingatlanforgalmi osztálya megbízás folytán elad kisebb és nagyobb ingatlanokat kedvező fel-tételek mellett.

Kitűnő jövedelmezőségű két nagyobb bérpalota és négy kisebb bérház eladó.

Eladó a nagyvárad szőlőhegyen 8 beültetett hold szőlő, gyönyörű 2 és fél holdas gyümölcsös, továbbá Székely-hidon 10 és fél hold szőlő nemes gyü-mölcsössei és a Fugyivásárhelyi hegyen 6 katasztrális hold szőlő jó karban levő épületekkel.

Budapesti megbízás folytán veszünk különféle ipari és kereskedelmi vállalatokat.

Mindezen ügyekben bővebb felvilá-gosítással készséggel szolgál az

Ujvárosi Takarékpénztár

részvénytársaság
Szent László-tér 5
Telefon: 9-94 sz.

A hatósági szeszfőzde törköly-átvétele.

Nagyvárad város hegyközséghez tartozó szőlőtulajdonosokkal (termelőkkel) közöljük, hogy Nagyvárad város hatósági központi szeszfőzdeje a szőlőtörkölyt Kolozsvári-u. 74. sz., illetve a Velence-pa t 73. sz. a levő szeszfőzde telepen (Klein Sámuelnek volt szeszfőzdeje) fogja átvenni és a telepre be-szállított szőlőtörköly mennyiségét ugyanott fogja hidmérlegesen lemészálni és mm-kinti összeget készpénzben kifizetni. A szőlő-termelők saját érdekükben gondoskodjanak a kifőzésre alkalmas szőlőtörkölynek a Kolozsvári-u. 74. sz. a szeszfőzdebe leendő be-szállításáról. A városi hatósági központi szesz-főzde a szőlőtörkölynek mm.-jáért 14 K-t fog kifizetni. Tájékoztatásul közöljük, hogy csakis legfeljebb kétszer préselt, nem vizezett és nem penészes szőlőtörkölyt vesz át a szesz-főzde, mert kifőzésre csak ezek alkalmasak, míg ellenben kétszernél többször préselt, esetleg vízzel való leöntése után ismételtlen préselt, avagy penészes szőlőtörkölynek az anyaga a kifőzésre alkalmatlan.

Ennélfogva figyelmeztetjük a termelőket, hogy saját érdekükben a kétszernél többször való préseléstől és vízzel való leöntéstől tartózkodjanak annál is inkább, mert aki az ilyen minőségű törkölynek a beváltását megkísértené, az ellen a törvény szigorával is kénytelen lennék eljárni.

Végül közlöm a termelőkkel, hogy a ki-préselt törkölymennyiségnek a beszállításáról még a préselés napján gondoskodjanak, mert esetleg összefüledt, illetve penészt kapott szőlőtörköly átvételét szintén meg fogja ta-gadni a szeszfőzde. Azok a termelők, akik igákkal nem rendelkeznek, saját jól felfogott érdekükben gondoskodjanak igáról, mert a központi szeszfőzde ezidőszerint kellő meny-nységű igákkal nem rendelkezik és így csakis a beváltó telepre beszállított törkölymennyi-ségnek átvételéről gondoskodik. Figyelmeztet-jük a termelőket, hogy a fogyasztási adó-hivatalnál vezetett bejelentési bárcakönyvek-ből meg tudjuk állapítani, kinek van borter-mése és törkölye s mindenkinél vizsgálat tárgyává fogjuk tenni, hogy a törkölyt a köz-ponti szeszfőzde nek át adta e. Aki a törkölyt állatok etetésére, vagy pálinka főzésen kívül bármily más célra felha ználja s így törvé-nyes rendeltetésétől elvonja, 2 hónapig ter-jedő elzárás és 2000 koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntethető.

Nagyvárad, 1918. szeptember 28

Nagyvárad város hatósági központi szeszfőzdeje.

Eladó ingatlanok:

- Rákóczi-uton bérpalota.
- Nagy Sándor-u. 17. sz. alatt bérpalota.
- Nagy Temető u. 13. sz. egy szobás laká-sokkal.
- Széles-utca földszintes ház.
- Ritoók Zsigmond-u. 15. sz. ház nagy telekkel.
- Fűzes-utca 69. sz. földszintes ház.
- Damjanich-u. 4-6. sz. 1-1 emeletes ház.
- Templom-u. 12. sz. sarokház.

Felvilágosítást nyújt a **Belvárosi Népbank.**

LEGF. BUZAC SIRIZ,

folyékony „ARGOS” csiriz, faszeg, mindenféle CIPÉSZKELLÉKEK, BŐR-TALPVÉDŐK stb. Legf. CSONTENYV kapható **Stern Miklós bőrhulladék** üzletében Nagyvárad, Zöldfa-u. 9. sz. Vidékiek kérjenek árajánlatot